Kilenczedik évfolyam. 47-ik szám. Kolozsvártt, 1879. szerda február 26.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberge A. V. hirdetések felvételi irod Budapesten Szervitacér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Visszaemlékezés külföldre.

Kolozsvár, 1879. febr. 25.

XV.

(A hazai szakiparoktatas.)

A hazai szakiparoktatás érdekében kidolgozott terv harmadik pontja ekként szól: „az ország különböző vidékein a helyi körülményeknek és viszonyoknak megfelelő ipartanműhelyek állitandók, a milyenek a felső nép- és a polgári oskolákkal kapcsolatban már vannak.“

E terv bizonyos körülirással helyes, csakhogy alkalmazás alatt egészen más képet ölt magára s ez tényleg sok tanműhelylyel meg is történt. Tudvalevőleg az állam kezdeményezése folytán társadalmi téren már több egylet működik tanműhelyek felállitása érdekében. S a mi e téren már eddig történt, annyival örvendetesebb, mert például Ausztriában a vidéki tanműhelyeket a társadalom legkisebb segédkezése nélkül tisztán az állam rendezte be s ennek az lett a következménye, hogy maga a társadalom részint nem értette, részint közömbösségből semmibe sem vette ezen tanműhelyeket s kénytelen volt az állam nehányat részvét hiánya miatt megszüntetni közülök. Nálunk azonban a tanműhely akkor létesül, mikor a társadalom meg van nyerve a tevékenységnek s mintegy erkölcsi kötelességévé lett saját alkotását támogatni is. Ebből azonban nem következik, hogy mindaz, a mi eddig történt, egyszersmind kivétel nélkül helyes volna. Általában a tanműhelyek és a háziipar oktatása körül történteken nagyon meglátszik az egységes elv hiánya s különösen azon eszmének teljes ignorálása, hogy okosabb volna semmit sem tenni, mint félintézkedéseket létesiteni. Ennek következtében az állam felhasznált minden legkisebb kinálkozó alkalmat a háziipar terjesztésére, nem véve tekintetbe, ha az igénybe vett eszközökkel el lehet-e érni a kivánt czélt vagy se? Igy első sorban a néppel legközelebbi érintkezésben álló néptanitóknak és tanitónőknek oktatása foly nagyban országszerte s e czélra tetemes kiadása van az államnak, igénytelen nézetünk szerint legnagyobb részt haszontalanul. A néptanitóra a jelenlegi tanrend nagy tulterheltetettsége mellett a közoktatás miatt már akkora teher nehezedik, hogy jó lelkiismerettel elmondhatja magáról: „minden kötelességemet megtettem,“ ha ez irányban odaadással munkálkodott. Ha azonban most még ehez egy más nagy teendővel terheljük meg, ennek nem lehet más következménye, mint, hogy sem néptanitó, sem háziipartanitó nem lesz s egyik irányban sem teljesitheti kötelességét. Másfelől azonban a néptanitói tanfolyam olyan rövid, hogy egyebek mellett lehetetlen a néptanitónak a háziipar több ágában magát tökéletesen kiképezni; miként lehessen pedig annak, a ki maga sem ért valamit tökéletesen, hogy tökéletességre vigye tanitványait? Nekünk az ipar minden részében nagy versenyt kell türnünk külföld felől, az idegen háziiparosok falvanként csoportosulva készitnek bizonyos czikkeket, százados gyakorlat után olyan tökéletességre vive azok gyártását, hogy ugyancsak derekasan képzett háziiparos legyen, a ki velök a versenyt kiállhatja.

Ha most a mi primitiv képzettségü és elszigetelt házi iparosunk a vasutak által megkönnyitett forgalom következtében arra jő, hogy nemcsak senkinek sem kell, a mit egy falusi tanitónak szintén kezdetleges instructioja után maga készit, de még saját szükségletére is olcsóbb és csinosabb czikket kap, mint a mennyi fáradtságba saját idétlen készitményének előállitása kerül, önkénytelenül meggyőződik róla, hogy az egész háziipar tanulása időpazarlás és majd annak idején attól sem fog tanulni, a kitől teljes jártasságot tulajdonithatna el.

Ezért kidobott pénz, a mit az állam a néptanitók ipari oktatására fordit.

Az ily felemás intézkedéseknek azonban már egész legiója van életbeléptetve. Vannak például nagyobbacska városokban fiu háziipar tanműhelyek állitva és vannak falvakban tanműhelynek egyáltalán nem nevezhető műhelyecskék.

Mindkettő elhibázott lépés.

Kézdi-Vásárhelyen például szorgalommal tanitják a faragászatot és kosárkötést. A faragás és kosárkötés azonban tisztán falusi ipar, a mely városokban csak mint művészet és nem mint háziipar existálhat. Városokban magasabb mindig a munkadij s olyan foglalkozás, mely a svájczi, schwarczwaldi, érczhegységi faragók példájára naponként nekik csak 20—30 krt jövedelmez, de munkaszünet idején és falun ez is áldás, városokban nem tarthatja fen magát. Ide tehát mestereket, valóságos iparosokat kell képezni magasabb iparos oskolákkal és nem tanműhelyekkel. Viszont a falvakon kisebb berendezésü tanműhelyeket állitani, hol sem eléggé képzett tanerő, sem elégséges szerszám nem létezik s a tanitványok csak félvállról foglalkoznak az ipari munkával, szintén sárba dobott költekezés.

Igenis, a tanműhelyek felállitását mi is pártoljuk, de csak ugy, ha nem városokban, hanem a falvakban s itt csak kitünő szakerőkkel és teljes berendezéssel állittatnak fel.

Van a tanműhelyeknek egy neme, melyek városokban is meghonositandók s ezek a női munkatanműhelyek; a női munkaerő csaknem mindenütt parlagon hever nálunk s részint nem lehet nálunk női munkadijról szólani, mert dijért legnagyobb részt nem foglalkoznak, részint ha igen, akkor ez a munkadij ép oly kicsiny, mint falun a földmüves-foglalkozás szünetelése alatt a férfiaké.

E heverő munkaerőt, mely tapasztalat után mondhatjuk, ez idő szerint is oly készséggel ragad meg a legkisebb foglalkozást, jövedelmezőleg felhasználni és kiképezni a városi női munkatanműhelyek feladata.

Justus.

— Az occupátiót ellenző reichsrathi képviselők tegnapelőtt értekezletet tartottak, melyen 51 képviselő vett részt.

Dr. Sturm előadó indokolta a határozati javaslatot és fölemlité, hogy a már küszöbön álló delegátiónális ülések miatt is szükséges kijelenteni, hogy a boszniai beszerzési és kormányzási költségek állami pénzekből nem fedezhetők. Idegen országok administratiója soha sem képezhet közösügyet és ezért az occupatióra vonatkozó törvényeket mindkét parlamentben kell tárgyalni.

Szóltak még Neuwirth, Schaup, Tomasczuk, Kopp, Kronawetter és Lustkandl. Ez utóbbi megjegyzé, hogy Bosznia kormányzási költségei nem tekinthetők „hadi költségeknek.“ Herbst is azon nézetben van, hogy a kormányzási költségek felett a parlamentek és nem a delegátióknak kell határozatot hozni, miután Bosznia és Herczegovina administratiója nem tekinthető közösügynek.

A határozati javaslatot aláirták az összes jelenlevő képviselők és a berlini szerződés többi elleneinek is elő fog terjesztetni aláirás végett.

A közgyülés albizottsága még egy határozati javaslatot helyezett kilátásba, mely határozottan követeli, hogy a tartalékosok Bosznia és Herczegovinából térjenek haza és kijelenti, hogy szigoruan ragaszkodni kell az occupátió eddigi határaihoz, hogy az tovább ki ne terjesztessék.

Külföld

A párisból érkező legujabb hirek egy uj kabinet válság lehetőségét jelzik. Ezen válság a jelen miniszterium három tagját érinti leginkább: Vaddingtont, Narcéret és Le Royert. Noha Grévy maga sem találja alkalomszerünek a május 16-diki miniszterium vád alá helyezését, de ha ez még is elhatároztatnék, nem fogja a sanctiót megtagadni. Waddington pedig ebből kabinet-kérdést csinál, azon oknál fogva, mivel nem akarja a politikai szenvedélyeket ingerelni. A legyőzött reactionáriusoknak mint futó ellenségnek arany hidat akar épiteni. De a kamara nagy többsége czélszerübbnek tartja elejét venni minden reactionarius fondorlatnak az által, hogy a bonapartistikus összeesküvőknek nyakára hág. Egyébiránt a vád alá helyezés nagyon törvényszerü, mivel az 1875. febr. 25-diki 6. t.-czikk világosan kimondja: „miszerint a miniszterek a kamaráknak a kormány átalános politikájáért egyetemlegesen, személyes rendszabályaikért pedig egyenkint felelősek. A május 16-diki férfiak pedig tárczáikat azon szándékkal vették át, hogy a köztársaságot megsemmisitsék, sőt az államcsinyt előkészithessék. Ha tehát Waddington félénkségből vonakodnék a törvényt alkalmazni, magára háritja a reactionáriusság gyanuját.

—

Az arab-tabiai ügyben a „Fremdenbl.“ a következő communiquet közli: „Bár az arab-tabiai kérdés, miután a románok az erődből kivonultak, elvesztette fenyegető jellegét, mégis valószinüleg nem egyhamar fog letünni a napirendről. A konstantinápolyi nagykövetek conferentiája mindenesetre a lehető legrövidebb idő mulva már foglalkozni fog ez ügygyel, de még nem egészen világos, hogy a különböző hatalmak minő állást foglalnak el a román és orosz követelésskkel szemben. Mindenekelőtt még kétséges, hogy Oroszország alkalmazkodni fog-e a többség határozatához. Tegnapelőtt még arról biztositott a „Bohémia“ egyik levelezője (láthatólag hitelt érdemlő forrásból), hogy erre Szentpétervárott „e pillanatban“ még éppen nem hajlandók. Meglehet azonban, hogy időközben mást gondoltak a Néva partján. Austria-Magyarországgal Anglia, Franczia ország és Olaszország megegyeznek abban, hogy a többség határozatától ne lehessen fellebbezni. Németország még némileg tartózkodó állast foglal el, a mely Romániával szemben is kifejezést nyert. A berlini kabinet, nevezetesen a bukaresti kormány felszólalására, állitólag, azt felelte, hogy Romániának nincs joga a berlini szerződés szigoru keresztülvitelére hivatkozni, minthogy a vallásegyenlőség keresztülvitelével még ő maga is nagyon hátra van.“

A bolgár nemzetgyülés.

A „Neues Wiener Tagblatt“ irja: Keleti-Ruméliában három követet választottak és és azokat meghivás és a berlini szerződés tekintetbe vétele nélkül Tirnovába küldöttik fejedelmet választani. A porta emiatt a következő tiltakozást intézte a keleti-ruméliai bizottsághoz:

„A keleti ruméliai bizottság tagjai előtt ismeretes, hogy Keleti-Ruméliának nincs joga a berlini szerződés 3. és 4. czikke alapján Tirnovában összeülő bolgár népgyülésben résztvenni. A berlini szerződés ezen világos határozatának ellenére és a tartomány azon visszznyának daczára, mely a birodalomhoz köti és a melyet Berlinben megállapitottak, elég merész volt nehány exaltált és megpenditette azt az eszmét, hogy képviselőket küldenek Tirnovába. A választás is megtörtént és három keleti-ruméliai követet neveztek ki. Minthogy ezen eljárás törvénytelensége nyilvánvaló, mi fölhatalmazást kaptunk annak kijelentésére, hogy, ha ré-zt vesznek a megválasztottak a tirnovai nemzetgyülés munkálataiban, a császári ottoman kormány törvénytelennek és nem történtnek fogja tekinteni ezen gyülés minden határozatát.“

A bolgárok ellenben árulónak tekintik, a ki visszautasitja a keleti-rumeliai testvéreket. Eddig 80 bolgár képviselő aláirt egy kérvényt, a melyet holnap nyujtanak át Dondukoff herczegnek. A kérvény igz szól:

„A bolgárok, anélkül, hogy öngyilkosságot kövessenek el nemzetiségük ellen, nem ismerhetik el Bulgária mesterséges határait, a melyeket a berlini congressus megállapitott. Mi isten előtt felelősek vagyunk nemzetünknek és jövőnknek, hogy kijelentsük uj történetünk legünnepélyesebb napján, hogy újjászületett hazánk határai gyanánt csak az ethnographiai határokat ismerhetjük el. Azért följogositva érezzük magunkat kérni excellentiadat, hogy déli bolgárországi (vagyis keleti-ruméliai) testvéreinknek Tirnovába érkezett törvényes képviselőinek engedje meg, hogy részt vegyenek azon nagy és nevezetes munkában, a melyet most fogunk megkezdeni.“

Állitják, hogy sok képviselő lemond mandátumáról, ha a keleti-ruméliai küldöttek nem vehetnek részt a gyülésekben. Sőt vannak, a kik attól tartanak, hogy ily módon föloszlik a gyülés.

Az állam nyelve az oláhországi népiskolákban.

Most midőn a magyarországi oláhok mindent elkövetnek azon szándék megakadályozására, hogy az állam hivatalos nyelve a nemzetiségek népiskoláiban is tanittassék, érdekes tudni, hogy gondolkoznak e tárgy felől Oláhországban. Erre vonatkozólag Czelder Márton, ki mint református pap tudvalevőleg sok ideig tartózkodott az oláhországi és moldvai magyar telepeken, következőleg ir a „M. protest. egyh. és isk. Figyelő“-ben: „A szomszéd román kormány már ezelőtt 15 évvel kötelezővé tette a román állam hivatalos nyelvét valamenynyi iskolában, s ez intézkedés életbeléptetésekor következő eljárást követett: Meghozván a törvényt, hogy minden iskolatanitó, bármely nemzetiség és vallás felekezet által fenntartott iskolában működik, vizsgát tegyen a román nyelvből, miután minden nyilvános vagy községi felekezeti iskolában a román nyelvet tanitani kell. Moldovában pedig, hol az ugynevezett csángó-magyarok tömegesen laknak, minden községben egy-román tanitót

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A KÉT NŐVÉR.

Elbeszélés.

Irta:

ACHARD AMÉDÉE.

V.

(Folytatás.)

Volt idő, midőn azt hittem, hogy távol a nagy világtól nem lehet létezni. Bál és mulatság nélkül nincs idevesség! szóltam magambau. Teljes okom van azt hinni, hogy az életben nem fogok több tánczmulságban részt venni, s most még sem érzem magam ezért szerencsétlennek.

— Meglehet, hogy igaz a miket mondott.

— No ez legalább okos szó; gondolkozzék még felőle, s hozza el szobrocskáit. Kettőt óhajtok, mielőtt a hónap betelnék.

Ezután a beszélgetés más fordulatot vett. Mártha higgadtan beszélt, mint oly egyén, kinek nyugodt kedélyét egy tárgy nem hosszason tartja izgalomban; mind az, mit mondott a harmat, jótékony hatásával birt a beteg lélekre. Valentin egészen át volt hatva általa.

— Kegyed tehát semmit nem nélkülöz, semmi után sem bánkodik soha? szólt egészen elbámulva.

— Ugy igazitom dolgomat, hogy ne legyen reá időm.

E kettőjük közt folytatott társalgás megtermette gyümölcsét. Valentin ujból munkához látott; gyakran eljárt Grisolle-ba. Az öreg Favrel örömmel dörzsölte kezeit.

— Mondtam én ezt! ismétlé több izben Neulise kisasszonynak.

Valentin csak kegyedre hallgat.

Hogy miért? . . . az meghaladja értelmi képességemet.

Nem Favrel ur volt az egyedüli, kinek a Valentin külsején s kedélyhangulatán feltünt változás őszinte örömöt okozott. Feri, ki mindig nyersen ki szokta mondani, a mit gondolt, köszönetet mondott e változásért Márthának.

— E fiu, szólt, egyenes uton haladott a sir felé. S most egyszerre megállapodik. Még egy kis kitartás, s egészen meg lesz gyógyulva. S ha ez megtörténik, szivesen iszom, kegyed orvosszere megtartásáért.

— Azután pedig elmennek együtt vadászni, s én felmentem őt orvosszerem használatától.

Feri, ki puskacsövének kiényesitésével volt elfoglalva, e perczben fejét csóválta. —Hm! mormogta fogai között, félek, hogy Valentin barátom nem mondott el nekem mindent.

Ez időközben Mártha, ki nem igen sokat ült egy helyben, s miután reggelenként gyönyörködve hallgatott meg nehány zenedarabot, szerette a mezőn szerte kalandozni, már több izben pillantott meg Feri társaságában a mezei ut szélén egy magos, szőke, fiatal embert, kiről első látásra is fel lehetett ismerni, hogy más nemű társaságból való, mint melyben a vadorzó forgott. Valami régi ismeretség kellett, hogy legyen; Jacquo, ámbár nem volt valami barátságos természetü, örömmel dörzsölte orrát a magas fiatal ember kevéhez. Az ismeretlen néha városiasan, néha vadásznak volt öltözve. Ez kissé különösnek tetszett Neulise kisasszony előtt; de Mártha éppen nem volt kiváncsi természetü, s Ferinek, kit megszeretett volt, szabadságában állt boszédbeelegyedni azzal, a kivel neki éppen tetszett. S ha Feri valahol utközben találkozott az idegennel, oly udvariasan üdvözölte őt, melyből meglátszott, hogy tisztelettel van iránta. Egy napon Mártha a vyeline-i erdő mellett elvonuló főutón látta őt lovagolni. A királyi erdők főerdőszének hivatalos zöld ruházata volt rajta.

— Jó reggelt, jó reggelt! kiáltott feléje erős hangján Feri, ki az erdőszélben széna boglyákat rakott fel.

A főerdősz kezével barátságosan intett neki; Jacquot egyszerre elrohant, pár ugrással elérte az utat, s felszökött a lovag lábaira, ez barátságosan megsimogatta az állatot. Egy percz mulva eltünt egy cserje bokor mögött, s Jacquot farkát csóválva, visszatért gazdájához. Most már Mártha sem állhatta ki tovább, s Ferenczhez lépve kérdé:

— Ki volt az a fiatal ember, kinek jóreggelt kivánt az elébb?

— Savines Olivér ur, felelt Feri, a nélkül, hogy abban hagyná a szénarakást.

— Tehát ő a főerdősz?

— Ha nem volna az, nem viselné annak ruházatját.

— S itt lakik valahol a szomszédságban?

— Nem messze Vaux-de-Cernay-ban. Van neki is egy kis fotikája ott a romok között.

— Az nagyon szép hely.

— Oh! van elég kő ott, nehány leomladozott falmaradvány, s mindenféle törmelék! . . . Jó a tudósoknak, de azért nem ér fel Grisolle-lal.

— Sarines ur tehát tudós férfi?

— Ő! meghiszem azt, azt hiszem a pap is volna mit tanuljon tőle.

A minap a romok közt egy régi kődarabra akadt, mely tele volt vésve betükkel, s félig ösz-sze volt töredezve; ugy leolvasta róla azt az izét mint a viz folyása. Ugy látszik latinul volt irva.

Mártha leült egy csomó szénára.

— Ah! ön tehát oly emberekkel van ismeretségben, kik latinul is tudnak? szólt, kezeivel tépdesve a száraz fűszálakat, melyen ült.

Feri bészurta szénagyüjtő villáját a földbe s két kezével reá támaszkodva, igy szólt:

— Jól látom, mi zaklatja kegyedet. Egy vadorzó, s egy tudós, hogy járhatnak ezek egy uton? Éppen annyi, mintha ugyanazon járomba egy farkast s melléje egy jó kis szelid lovacskát fognának be! Ennek azonban története van, melyet tudom szivesen meg fog hallgatni. . . . Nős kisasszonykám! a történet nagyon egyszerü, s azonnal el is beszélem kegyednek egy szusz alat.

Azt már tudjuk, hogy Ferinek nem volt rossz szive. A vidékbeli szegény emberek legtöbbnyire az általa orozva elejtett házi és mezei nyulakból éltek. Midőn valamely leány nőül ment egy szegény napszámoshoz, vagy favágóhoz, a sültről mindig ő gondoskodott. Ily módon szokott menyegzői ajándékot adni az uj párnak. Nem volt tehát őt mértföldnyi kerületben oly kunyhó, hol ne ismerték volna Ferit.

Egy reggel — igy beszélte el — azon idő tájban, midőn az ő mesterségebeli emberek felhagynak már a lesben állással, találkozott az erdőben egy öreg asszonynyal, ki nagy köteg száraz fát vitt hátán. Meggörnyedve sohajtozott alatta, s minden lépten megállott pihenni. Feri elvette az asszonytól a fakötéget, fölibe dobta a lelőtt vadat s könnyü léptekkel követte terhével az öreg asszonyt. Belépett vele kunyhójába, már előre elszomorodva a hallottak által, miket társnője utközben mondott el neki. A kunyhóba két beteg gyermeket látott egy ágyban feküdni s egy rozzant asztal szegletére darab száraz kenyeret ietéve. A gazda kit, a hideg rázott s a szomoruan pislogó tűz előtt ült, alig birt lábára állani. Ez az öreg asszony veje volt, kit irgalomból fogadott be házába. Feri szive meg volt hatva. A kornelységnek, henyeségnek semmi része nem volt e nyomorban. Nagy fáradtságot szinlett, s hogy ne kelljen azonnal tovább mennie, kérte az asszonyt, hozzon neki a közeli háztól egy darab fehér kenyeret, hust s egy palaczk bort, az uton együtt reggelizett az öreggel, vigyázva, hogy ne egyék igen sokat s maradjon valami még ebédre is belőle a szegény családnak.

E napon a vadja el lőn adva s két hét lefolyta alatt Feri nagyon kevés fáczán hust kóstolt. Vadászati eredményéből táplálta az öreg nőt és családját; még fenn is maradt annyi, hogy vehetett belőle pár takarót, lábbelit s más házi kellékeket, melyeknek a kunyhó lakói nagy hijjával voltak. Soha Feri biztosabban nem talált fegyverével, gyorsabban nem mozogtak lábai, mint ez időben. A véletlen ugy akarta, hogy ez a szegénységben sinlődő vénasszony, régebben dajkája legyen egy ügyes nagy fiunak, ki őt gyöngéden szerette, s kit ez idő szerint egy hosszura nyult utazás távol tartotta e vidéktől. E nagy fiu nem más volt mint Savines Olivér ur. A főerdősz viszszatértével bőség lett ujból az öreg Simone anyónál, kinél hála a vadorzó jószivüségnek a szükséges nem hiányzott már. Az első izben, midőn Savines ur találkozott Ferivel, szivélyesen megölelte őt, bármint tiltakozott is ez ellene.

— Nagy dolog is az! szólt Feri, egy pár rossz lelőtt vadért! . . . Érdemel is az köszönetet . . .

— Jól van jól! felelt Olivér, még találkozni fogunk s ha isten is ugy akarja, meg látja ön, hogy nem vagyok feledékeny ember.

(Folytatása köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

küldött a kormány, s azzal tanittatta románul a magyar gyermekeket. Ezen tanitónak a község adott lakást, és fizette is oly formán, hogy a tanitó fizetését havi 6—10 aranyat az adóval szedette be a kormány.

Midőn mi e végett az akkori román vallás és oktatásügyi minisztert megkerestük, azt felelte, hogy először minden községben iskolának kell lenni, továbbá az iskolában az állam hivatalos nyelvének elhanyagolása vagy épen nem tanitása megvetése az állam méltóságának s ellene van a nép érdekének. Végre pedig — ugymond — nem bánjuk, ha a csángó községekbe magyar tanitókat állit be a felekezet, de megkivánjuk, hogy a beállitandó tanitó „a románnyelvből vizsgát tegyen a mi iskola tanácsunk előtt.“ A román kormány ez intézkedése bizonyára nem ismeretlen sem a Bécsben járt metropolita, sem a brassói és szebeni oláh ujságirók előtt. S ezt tudva valóban alig képzelhetni perfidebb eljárást, és lelketlenebb izgatást, mint a minőt ez urak a magyar törvényhozás által czélbavett hasonló intézkedés ellen elkövetnek.

A kézdi-vásárhelyi tárlat.

K.-Vásárhely, febr. 22. 1879.

A Kézdi-Vásárhelytt mult évi október 20-tól 3-ig rendezett ipar-, női munka- és terménytárlat ügyeinek teljes lebonyolitása után, miután más levelezők e becses lapok hasábjain e tárlatról nem szólottak, engedje meg a t. szerkesztő ur, hogy annak ismertetését, bár későn, e becses apok hasábjain felmutathassam.

A tárlat a községi fiuskola és műfaragászati iskola négy termében volt berendezve. Egy termet egészen a sepsiszentgyörgyi szövészeti és hárászkendő készitő-intézet foglalt el szebbnél szebb készitményeivel. Különösen kiemelendő a szövészet, mely szép futó és ágy előtti szőnyegekkel, abrosz és más készitményeivel nagyon megragadta a közönség figyelmét, s örvendett a székely ember lelke, hogy saját készitménye gyanánt láthatott oly dolgokat, melyekért az előtt temérdek pénzt adott a külföldnek. Vajha e szövészet tovább fejlesztethetnék bármi anyagi áldozattal, mert gazdagon meghozná a befektetett tőke kamatját, elvonván a külföldtől az efféle czikkekért kiadott nagy tőkét, nemzetgazdászati nagy előnyt biztositna az államnak, kivált ha fejlesztése sikerülne: a most felemlitett tárgyakon kivül a karton-, vászon- és lengyolcs-szövészet tárgyainak nagyban való előállitására, miután éghajlatunk a len és kender-termelésre elég kedvező. Hisszük is, hogy a háziipar terjesztésében oly nagy buzgóságot és erélyt kifejtő főispánunknak sikerül a kormánytól kieszközölni, hogy a szövészet fejlesztessék s ezzel kapcsolatosan a fonóda is felállittassék; mert ezek által Háromszék anyagi helyzete magosan emelkednék, egyeseknek mint községnek és respective államunknak is nagy szolgálatot tehetne.

A kiállitásra felhozott törülköző kendők, fali vagy ágyelőtti szőnyegek mind elkeltek s a futószőnyegek és abroszok nagy része is vevőre talált.

A biráló bizottság a szövészetet első dijjal jutalmazta.

A második nagytermet a női munkaosztály foglalta el, melyben városunk és vidékünk kitünőbb hölgyei a legszebb és eléggé nem dicsérhető önmunkásságuk eredményét mutatták be a közönségnek. A legkitünőbb fehérnemű, finom varrás, himzés, kötés, gyapott- és hárász-munkák, házi szőttesek s készitmények, szép mosás és mindennemű női munka volt képviselve, igen sok volt mi lekötö a figyelmes szemlélőt, s gyönyörrel töltötte el lelkét annak szemlélete, hogy a szorgalmas és munkás székely urhölgyek képesek önmaguk készitení szükségletük legnagyobb részét, miért különben temérdek pénzt kellene a külföldnek áldozni.

E teremben a kiállitott tárgyak száma meghaladta az ezeret.

A harmadik terem a diszesen kiállitott csárda volt, melyben áldozatkész urhölgyek nagy előzékenységgel és szivességgel szolgálták étellel, itallal a látogató és mulató közönséget.

A negyedik teremben a kézdivásárhelyi felső népiskola és műfaragászati intézet szép rajzai és szebbnél szebb faragványai, kosár- és kefe-készitményei voltak berendezve. Ugyanezen terem foglalta magában a terményeket, vetemény- és gyümölcs-kiállitást.

A vetemény kiállitók kitüntették azt, hogy a székely asszony ha kell kitünő kertész is tud lenni. Káposzta, murok, czeller, retek, hagyma, petrezselyem, korelábé, czékla, répa, paprika, oly szép példányokban és nagy mennyiségben voltak felmutatva, hogy csak nagy ritkán lehet ilyeket látni. Kitünt Molnár Józsiás műmalmi kiállitása.

A háromszéki gazdaközönségből csak az egy Gál Sigmond jelent meg kitünő mokri buzájával és igen szép törökbuzájával. Más e gazdasággal foglalkozó vidék gazdái közül senki nem érdeklődött s terményt be nem küldött.

Az összes háromszéki tanitói karból az egy Bibó jelent meg kitünő szépségü len- és czérna terményeivel. Az összes háromszéki papság közül az egy bereczki pap Bálint László volt képviselve szép gyümölcsével, házi szőttes kendőivel és czérnáival, melyeket az intézeteknek ajándékozott, más senki még tudomást se vett a jótékony czélra szánt kiállitásról.

Kézdivásárhely a Keleti statisztikája szerint ipari tekintetben a hazában a harmadik város, és képviselve volt e kiállitáson három iparos által, sőt polgárságának nagy része még csak meg se látogatta a kiállitást.

Nem hiszem, hogy a belépti csekély 10 kr dij tartóztatta volna vissza, sokkal inkább az indolentia, az ügynek fel nem fogása okozta e tá vol maradást. Mindezeket nem hibáztatás végett hoztam fel, csak igazolására annak, hogy ezekben rejlik az oka annak, hogy oly kevés volt a bevétel és tiszta jövedelem e kiállitás után a humán intézeteknek.

A birálat tisztének teljesitését mltgs. Csérey Jánosné, mtgs. Pócsa Jánosné, mtgs. Donáth József ur voltak sziveeek teljesitni.

Jutalmul kiosztatott 6 darab arany, 3 darab tallér és 50 dicsérő oklevél.

Vajha jövőben nagyobb részvét mellett, gazdagabb eredménynyel jutalmazná a fáradságot az ilynemü kiállitás!

Székely János,
tárlati elnök.

TANÜGY.

Könyvismertetés.

Földrajz az elemi népiskola III-ik osztálya számára. Irta Bartha Béni, tanitó. Ára 25 kr, Sepsi-Szt.-György. Nyomatott Pollák Mórnál.

Ez van irva azon 37 lapra terjedő „munkácskának“ zifferblattjára, melyet be akarok mutatni a háromszékmegyei néptanitóknak. Vegyék tőlem ez ismertetést oly jó indulattal, mint a milyennel szerző a jelzett munkácskát irta.

Minthogy a lapokban már előre hirdetve volt, hogy ilyen, meg ilyen földrajz fog megjelenni, megvallom, nem csekély érdekeltséggel vártam az órát, melyben az uj szülöttat karjaim közé szorithatom. A vajudás megtörtént, s szült a nagyhegy egy idétlen egeret.

Minthogy az idő már annyira rátelt, jó lesz kereszt viz alá tartani.

A legnagyobb hiba, a mit szerző ez alkalommal elkövetett, minden esetre az, hogy a III-ik osztály számára tankönyvet irt. Kár volt magát fárasztani vele, mert a III-ik osztálynak belátásom szerint semmi szüksége nincs földrajzi tankönyvre. A mely néptanitó nem képes az ezen osztályba járó gyermekeket tankönyv nélkül a földrajz elemeibe bevezetni, az jól teszi, ha abba hagyja az egész mesterséget és más életmód után lát.

No, de ha már Bartha Béni ur ráadta fejét egy szerencsétlen pillanatban, hogy könyvet irjon, nézzük meg legalább mit irt.

A székelyföldre vonatkozó adatokat nagy részben Orbán Balázsnak „A székelyföld leirása“ czimü munkájából vette. Hogy mennyire volt ez helyes, hátrább fogom megmondani. Annyit azonban előre is állithatok, hogy több helyen szerzőnek egyes tévedéseit is átirta, máshelyen módositott a dolgon, illetőleg a mit szerző jól irt, azt meghamisitotta.

Az előszóban, nem elégedve meg a nyujtott tananyaggal, ajánlja a tanitónak, hogy olvassa el bővebb magyarázat kedvéért Orbán Balázsnak idézett munkáját, továbbá Kővári „Erdély régiségei“-t stb.

Mit gondol Bartha ur, valjon meg van-e mindenik tanitónak az emlitett két munka? Aztán ha megvolna is, mire való oly sokat magyarázni annak a 4—8 éves gyermeknek, hisz még az is igen sok, mit ön onnan kijegyzett. Vagy talán azt hiszi, hogy Orbán Balázs és Kővári munkáikat apró, még helyesen olvasni sem tudó gyermekeknek irták?

A tanügy nevében kérem, ne utáltassák meg azokkal a szegény gyermekekkel a földrajzot.

Inkább semmit, mint igen sokat.

Az előszóban meg van mondva az is a tanitónak, hogy a bevezető rész a „Beszéd- és értelem- gyakorlatokban“ foglalt földrajzi bevezetésnek a kivonata. Ilyen kivonat után nem voltam kiváncsi elolvasni azt a „földrajzi bevezetést“, mert ez is elég volt arra, hogy sok sületlen definitió, a logikátlan kérdések és feleletek miatt vérem egészen felháborodjék.

Izelitőül ide irok nehányat.

Ne várja tőlem senki, hogy minden hibát kijelöljek, mert ha ezt tenném, akkor ismertetésem nagyobb lenne a munkácskánál.

Az 5-ik lapon szerző igy oktat:

„Reggel ugy látszik, mintha a nap a föld mellől felemelkednék, azután csakhamar elhagyja a földszinét s a légben felemelkedni látszik; s itt mind fellebb emelkedik, de nem függő irányban, hanem azon táj felé hajolva, hol a nap el szokott menni.“

Ebből tehát megtudjuk, hogy a nap nem függő (sic!) irányban emelkedik fennebb, hanem azon táj felé hajolva, hol a nap el szokott menni.

Szép, nagyon szép . . . Nesze semmi fogd meg jól.

Aztán minek bizonyitgatni a nem függő irányu emelkedést, akkor, midőn senki az ellenkezőjét nem állitja.

A 6-ik lapon szóról szóra ezt mondja: „Ha azon pontból, hol a nap legmagasabban fejünk felett áll, egy kötelet a földre bocsátnánk, hol a kötél vége a földet érintené, azt a tájt nevezik délnek.“

Ez merő hazugság, kik nevezik igy a delet? Vagy igen: az „értelem-gyakorlatok“.

Ugyan Bartha úr, nem restellené bibelődni azzal a kötéllel, hogy lebocsássa arról a legmagasabb pontról. Mily merész és érthetetlen értelmezés! De mondok én is valamit. Azt t. i. hogy az a kötél egy pontban érintené csak a földet, ezt a pontot pedig senki, legalább okos ember nem nevezné tájnak, annál kevésbé délnek.

E kifejezések alatt: kelet, nyugot, dél, éjszak általában láthatárunk illető oldalain bizonyos tájakat, vidékeket értünk, de ha szorosabban veszszük a dolgot, az emlitett vidékeken bizonyos meghatározott helyeket kell megkülönböztetnünk t. i. keleti, nyugati, déli és éjszaki pontokat.

E pontok az illető tájak közepére esnek. Tehát a pont épen ugy nem táj, mint hogy nem kör valamely körnek a középpontja.

Na, hanem tisztelem én az olyan „értelem gyakorlatot“. melyben olyan meghatározása van valamely tájnak, mint a milyent Bartha ur kivánt. Ugyan kérem érti-e azt a kötél historiát. Ugyan mi bűne lehet annak a legnagyobb pontnak, hogy hajlandó lenne kötelet akasztani nyakába.

Aztán a gyermek nem könnyen vetemedhetnék-e azon gondolatra, hogy télen, mikor a nap távolabb van tőlünk, a lebocsátott kötél nem ott érintené a földet, hol pl. juniusban. Igy a déltáj elméjében egy szünetlenül változó pont lenne.

Az éjszaki tájt igy magyarázza meg: „T. ki látta déllel szembe sütni a napot? Gy. Déllel szembe senki sem látta sütni a napot, mert ott soha sincsen a nap. Ezt a tajt nevezik északnak.“ Továbbá a tanteremnek (?) azon oldala, melyet délben süt a nap a déli oldal, melyet este (! ?) süt, gyugati oldal, melyet soha sem süt: az északi oldal.“

Már most szeretném tudni, hogy azt a „déllel szemben“-tl hogy értelmezi. Ugy-e, hogy az egyenlitőn alul fekvő hegyek északi oldalát sohasem süti a nap, vagy hogy a kötéllel ellenkező irányban soha nem jutnak a nap sugarai? Nem hiszem, hogy a tanteremnek legyen olyan oldala, hová az év különböző szakaszaiban a napsugár el ne hasson.

A városról ezt irja: (7. l.) „Ha az utczákon végig megy az ember, mindenütt látja dolgozni a különféle mesterembereket, iparosokat, főhelyeken lehet látni boltokat, kereskedéseket s ezekben a kereskedőket stb.

Vajon hol dolgoznak azok a különféle mesteremberek, iparosok az utczán? Kemény hidegben megfáznék az ujjokbegye. És ezt tanulni kell olyan gyermeknek is, ki talán soha sem járt a városban. Milyen fogalmat okozhat magának a városról.

A 10-ik lapról a következő érdekes dolgokat tanulja meg a gyermek: „A hegynek részei a következők: a hegyalját nevezik hegytetőnek, a hegyoldalát — — hegyoldalnak, tetejét hegytetőnek, ormónak, a hosszan elnyuló ormonak végpontját hegycsucsnak.

Bravó! Bravissimo! Nem nevezi biz azt más ily formán, csak egy irási viszketegben szenvedő, minden alapos ismeretet nélkülöző tanitó. Mert a dolog tulajdonképen ugy van, hogy a hegy tetejét, hegyhátnak, hegygerincznek, a legmagasabb pontját oromnak, csucsnak, legalsó kerületét, hol a szomszédos völgygyel vagy sikkal határos a hegy talpának, lábának vagy tövének, a gerincztől a tövéig terjedő részt a hegy oldalának, vagy lejtőnek nevezik.

A hegycsucsot hátrább még hamisabban értelmezi, hol t. i. a hegyeket rajzoltatja. — Azt mondja, hogyha egy könyvet nyitott felével lefelé képzeltetünk, akkor a könyv sarka a hegy teteje, két végpontja pedig a csucs. Nem is akar más alaku hegyet ismerni egy leforditott könyvnél.

A 10-ik lapon továbbá igy ir: „A hegyek leginkább felhalmozott kövekből vannak, csak a felső része föld (?) . . . innen ássák (?!) ki a konyhasót, vasat, rezet, aranyat, ezüstöt. . . a köveket és ásványokat a hegyekből ugy szedik, hogy beásnak a hegyek belsőlébe is itt mind nagyobb, meg nagyobb üst ásnak stb.

Ugyan kérem istenért ne tekintse pityókának azokat a szegény ásványokat. Ne tekintse tréfának a tanitást, mert hogy komolyan irta volna az idézett dolgokat, bocsásson meg, de nem hiszem. Hisz önt édes Bartha ur a legutolsó tanitványa is hazugságon csipi.

Mert ásó legyan ám, a melyikkel csak a konyhasót is ki lehetne ásni.

Na szegény gyermekek, szép fogalmat alkothattok a bányáról, a bányászatról. Si tacuisses!

A 11-ik lapon a következő ékes logikával irt kérdések és feleletek mereszkednek szembe a tanulóval:

Tanitó: „Vannak-e az erdőben állatok s minek nevezik ezeket?

Gyermek: Az erdőben vannak állatok; itt él a medve, farkas, róka, nyul, őz, szarvas, hiuz stb. Ezek vadállatok.

T. Hát a térségen mit találunk? Gy. A térségen vannak szántóföldnek, rétek, országut vasudülő ut, hid stb.

Hátha történetesen a gyermek találna a térségen, szántókat, aratókat, utazókat, nyulat, varjut, pacsirtát, verebet, egeret stb. nem felelne akkor okosan? mert, hogy ily formán felelne meg az első kérdésből kiindulva egyre mernék azzat tenni. Miért akkor az ő gondolkozásmódjával ellenkező feleletet adni a szájába?

A 12-ik lapon azt mondja; A forrás viz többfele ásványt olvaszt fel. Nem olvaszi biz az egyet sem, mert olvasztani csak a tűz szokott.

A 13-ik lapon értekezik s vidékről, a megyéről. Bámulatos az a tudatlanság, melylyel a vidéket és megyét, a könyv folyamában értelmezi.

Egyik helyen mintegy neki a megye és a vidék, más helyen csak pár falut nevez vidéknek, melyet aztán szolgabirói járásokra oszt fel, s igy tovább.

Ezen szakaszban már rajzokat is ád, melyeknek láttára egy hangos kaczajt nem tudtam elnyomni.

Megmondja a tanulónak, hogy mi a szolgabiró kötelessége, t. i. felülvizsgálni az elöljárókat, melyet természetesen a 7—8 éves gyermeknek mind meg kell érteni.

Egyik kérdése a többek között ez: „A megye főhelyén miféle hivatalnokok vannak? mire a gyermeknek ezt kell felelni:

„Itt lakik a főispán, s több megyei hivatalnok, itt van az árvaszéki törvényszék, a kir. közjegyző s a járásbirói is. Hogy az ördögbe! Hivatalnok tehát az árvaszéki törvényszék is? Hát még azt sem tudja, hogy annak gyámhatóság, vagy egyszerűen árvaszék a neve?

Csak nehányat emlitek fel azon hibák közül, melyeket az „értelem gyakorlatok“-ból kivont, de állithatom, hogy nincs annak egyetlen sora, melyből a vastag tudatlanság, a földrajzban való bámulatos járatlanság ne tünnék ki.

Ő a II-ik osztályban már rajzoltatja a vidéket s annak hegyeit, folyóit, a III-ikban még sokkal nagyobb mérvben cselekszi azt, mogmondván a tanulónak, hogy midőn egy vidéket akarunk lerajzolni, mindig északkal kell szembe állani. Én nem tudom, hogy honnan veszi Bartha ur az ilyen módszertani elveket?

Már akár honnan, de annyi bizonyos, hogy ily formán tanitva, a helyett, hogy czélt érne, megrontja a tanulóknak az övénél talán sokszor helyesebb gondolkozásmódját.

A 19-ik lapon megkezdődik Háromszékmegye leirása s folytatólagosan tárgyalja a többi erdélyi (?)megyéket is. Emlitsünk meg nehány tévedést, mit a megyék leirásánál elkövetett.

Az emlitett lapon azt mondja:

„A Görgő közelében mészkő és kövület, különösen fa és moha kövület, valamint kőszén feltünő mennyiségben van.“

Sem egyik, sem a másik nem igaz.

A Görgő közelében conglomeratok, brecciak s ennek feküjében calcit erektől áthatott márgarétegeket tartalmazó neocom kárpáti homokkő van, mely nagy fűzöld Fucaidákat tartalmaz.

Ezen Fucaidákat nevezi Bartha ur moha kövületeknek. A kőszén helyett jobb lett volna egyszerűen barnaszenet irni, mert nem mind kőszén, mit a közönséges ember annak nevez.

Sepsi Szt.-Györgyről „a megyei árvai törvényszék“ megemlitése után azt mondja, van egy kőszénbánya, tovább nyugatra a Sugár fürdő és kéngőz barlang (?:) Részemről sem a kőszénbányát, sem azt a „kéngőzbarlangot“ még eddig fel nem fedezhettem. Hogy barnaszénre bányászni, kisérletet tettek, arról van tudomásom, valamint tudom azt is, hogy a Sugár fürdőnél, évek előtt arany nyerés végett, mire a régibb kárpáti homokkő márgájában előforduló pyritek szolgáltattak alkalmat; beértek a földbe, de a kiáramló szénsav, a munkásokat elkergette, Később kalibát épitettek ide, s ma a kiáramló szénsavgázt, és nem kéngőzt használják a betegek szemgyógyitásra.

Zalanról (23 l.) csak annyit ir, hogy ennek régen üvegkészitő csűre volt. Soha ez óráig nem tudám, hogy a csűr is készit üveget.

Oltszemről azt mondja: „határában a Mikóvár és Leánykavár láthatók.“ Az elsőnek romjai igaz, hogy láthatók, de a Leánykavár nem is létezett. Ezt Orbán Balázs sem irja. A nép a Mikó-várat nevezi leánykavárnak.

Még a következő épületes dolgokat tanuljuk meg a könyvben tovább lapozgatva:

Aldobolynál van egy hid, melyen át Brassóba lehet jutni; a falu határában a viz számos hamvvedret (hamuval töltött cserépedényt) mos ki.

Hát már miért nem hamvval töltött vedret? óh! óh!

Továbbá: a szép mező déli szélein (!) fekvő helyeket keres s megemliti, hogy Bodzavára, Bodzaforduló stb.

Na ezeket kereshetné ott a széleken a gyermek, soha rá nem akadna.

„A rétyi nyir terméketlen homoktalaj, mely nyirbokrokkal van benőve. (?!) Ezen határrészen van a Honárka Attila hun vezér (!!) korából (?)

Tessék ibolyát szedni!

„Nagy-Borosnyó egy romladozó kastélylyal, hol I. Apaffi Mihály gyakran volt (!)“ — „A déli határ és a keleti Kárpátok összeszögelésénél van Zágon“. Kovásznán van „a járásbiróság, mely a vidék lakóinak kissebb neres ügyeit látja el.“ Itt van légtürdő is (!!) Ezen dolgokból mind sokat épül/a gyermek. Osdola arról is nevezetes, „hogy határában van az osdolai gyémánt.“ Kézdivásárhelyen van a megyei (! !) kir. törvényszék s itt van a hires mézes pogácsa. Torjától nyugatra van „egy kéngőz barlang (!!!) melynek gőzét (?!) szemgyógyitásra használják.“ Besenyő „határából sok hamvvedret és romai régiséget ásnak ki“ Hazugság. Szemerjánál Clam Gallas nem vezetett soha orosz-osztrák hadsereget a székelyek ellen.

Bartha ur szerint Száraz-Ajtán felül van Miklósvár és Köpecz.

Hát igy tudunk járni a szomszédban is.

„A Hargita hegységben van a Rika hegység“. Gyalázatos hazugság és vastag tudatlanság az egész. A Rikahegy, vagy Rika erdő a persányi hegységben van.

Azt mondja: „Recsenyéd és Karácsonyfa'va régi várromokkal.“ Százszor jártam Recsenyéden de soha azt a várromot nem láttam, de igen is van mellette Homorod-Szt.-Pálon és H.-Szt.-Mártonban. Ezekről persze nem szól.

Maros-Vásárhelytt van „a királyi táblai főtörvényszék.“ „Vára a székelyek kivánatára lerombolatott.“

Görgény-Szt.-Imrének már üveghutája van, mig Zalánnak és Zágonnak üvegkészitő csűre, Bikszádnak pedig üveggyára.

A Czenk Brassó felett „vadregényes havas“. Királykőn „feltünő visszhangot fedeztek fel.“

Kolozsvárnak van „tanitó képezdéje, egyeteme, csillagvizsgáló tornya“, „Ó-várában, mely ma katonai laktanyául használtatik (!!!) született Mátyás király.

Hogy ismertetésem hosszura ne terjedjen, csak iminnen, amonnan jegyeztem ki egyes tévedéseket; százakra megy a ki nem jelöltek száma.

A megyék silány leirása után következik a vég összegezés. Itt hasonlókép vadabbnál vadabb dolgokkal találkozunk. „A nagy Szamos a beszterczei havasokból ered“, továbbá: „a vasut Dévánál jő be Erdélybe és Károly-Fehérváron át Kolozsvárra megy s innen ismét kimegy Erdélyből. Ennek egyik ága Maros-Vásárhelynél, másik N.-Szebennél, a harmadik Brassónál állapodik meg.“

„Erdély a nagyobb Magyarhonnal utószor 1848-ban egyesült stb. . . .

Mielőtt ismertetésemet befejezném, meg kell még emlitenem szerzőnek azon indokolatlan eljárását, hogy minden egyes falu vagy város mellé odabidgyesztett egy pár történelmi adatot.

Nem volna ez ellen semmi kifogásom, ha a napjainkban folyó eseményekkel, vagy egyes elismert nevü egyénekkel hozná kapcsolatba az egyes helységeket, de igy a hogy ő tett, megbocsátnatlan bűnnek tartom egyes történelmi események, vagy egyének felemlitését.

Ily módszer mellett annak a 7—8 éves gyermeknek a legkisebb részletekig jártasnak kellenne lenni ugy a honi mint az irodalomtörténetben. Csak izelitőülhozok fel nehányat.

„Szentkirály nevezetes arról, hogy itt született Szentkirályi Benedek“, Ilyefalván született Bialis, vagy Ólasz Károly a hős hazafi. Szacsván született Szacsvai Sándor, az 1780-ban megindított első hirlap szerkesztője“ Teleki volt Makó György, ki Báthori Endre fejedelem korában nagy szerepet játszott. Zabolán jegyzé el Bara Tamás unokáját, Kun Ilonát Bethlen Miklós. Osdolán tartá gróf Bethlen Miklós esküvőjét. Innen való Kun Kocsárd s ennek egy későbbi ivadéka Kun Kocsárd, ki a szászvárosi ref. iskolának nagy alapitványt tett. K.-Vásárhelyen született Makó István egyházi iró és Vásárhelyi Péter tanár és iró. Albisi volt Zolyomi Dávid és Pánczél Dániel (Itt irhatta volna, hogy idevaló kántor volt s erző.)

Dálnokból származik Benkő Márton, ki a római nemzet történetét magyarra forditotta. Csernátonban született, Cseh Imre, ki sok ideig volt Törökországban. Sepsi-szt.-györgyi volt Daczó János, ki órátori minőségben küldetett a portára (!) stb. stb.

E nehányat emlitém meg csak Háromszékmegyéből. Igy megy ez tovább is. Hát még az a sok historiai adat! S ezt a könyvet akarja Bartha úr egész terjedelmében eltanittatni olyan népiskolában, hol több tanitó működik.

Soha ennél gyarlóbb és kevesebb paedagogiai felfogással irt könyvet nem láttam. Irálya rosz, néhol érthetetlen, mondat szerkezetei silányak, több helyen kétértelmüek.

Hogy mi vezethette szerzőt könyv irásra, az irhatnámsági viszketeg-e, vagy anyagi haszon, nem tudom, de annyi áll, hogy ily könyvvel megmételyezi a tanuló ifjuság helyesebb, gondolkozását hátráltatja a népnevelés szent ügyét.

És ez a könyv ma be van véve Háromszék több népiskolájába. Bevették a tanitók csupa pajtásságból.

Felhivom a magas kormány figyelmét e nem engedélyezett és hamis tanokat terjesztő könyv azonnali betiltására. Dr. Sász István.

Köszönetnyilvánitás.

A kézdivásárhelyi, mult évi okt. 20-dikától 31-ig tartott tárlat tiszta jövedelme tett 310 frtot, mely összeg a folyó évi Szentgyörgy napkor megnyitandó közkórház alapjára engedélyeztetett a más két human intézet közgyülése által.

Hogy ennyi is lett az eredmény, első sorban köszönhető azon tisztelt urhölgyeknek, kik az árulásnál, pénztárnál és sorsjegyek elárusitásánál nagy buzgalommal és lelkes odaadással segédkeztek. Első sorban a csárdában az ital és étkezés elárusitásában fáradhatatlan buzgalmat tanusitottak gyakran az éj késő óráiig is, Zaizon Lázárné, Feil Edéné, Székely Jánosné urasszonyok, kik tiz napig kitartó lankadatlan buzgósággal teljesitették a pinczérnői sok kellemetlenséggel járó kötelmeket.

A czukrászatban, pénztárnál és jegyek elárusitásában nagy buzgalmat fejtettek ki: báró Szentkereszti Irén, Pócsa Ilona és Gizella, Kun Irma, Benedek Zsuzsa, Pethő Mari, Balog Ilona és Irma, Bölcskevi Ilona, Milecz Mariska, Simó Vilma, Kiss Klára, Paulovics Irma, Kovács Amália,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Kovács Etelka, Fülöp Mari, Hankó Gizella kisasszonyok; Jancsó Géza, Gyöngyösi István, Szabó Géza urak, kik a pinczéri teendőkben nagy odaadással buzgólkodtak. Az önfeláldozással segédkező tisztelt urhölgyeknek és uraknak e becses lapok hasábjain nyilvános köszönetet fejezni ki áldozatkészségökért legkedvesebb kötelmemnek ismerem.

Kézdivásárhelytt, febr. 22. 1879.

Székely János s. k.
tárlati elnök.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

— Viktor Hugo legujabb müve, mely az amnesztia vita napján „La Pitié Supréme“ cz. a. megjelent, nem szól a napi kérdésről. Tendentiája kimutatni, hogy a történet által megbélyegzett zsarnokokat, minők Sulla, Nero, XV. Lajos, a rossz nevelés, az udvaronczok hizelgése és a népek szolgai alázata tette az emberiség ostoraivá.

— Savigny Frigyes Károly, a hirneves jogtudós születésének százados évfordulóját, 1879. febr. 21-ét sok helyütt megünnepelték. Savigny 1779. február 21-én született Frankfurtban s már 24 éves korában 1804-ben tette közzé első hires művét: „Das Recht des Besitzes“ czimmel. 1810-ben az ujonnan alapitott berlini egyetem tanára lett, 1842-ben törvényrevidiáló miniszterré neveztetett ki; az 1848-iki események kiszoritották őt ez állásból. 1861. okt. 25-én halt meg. Emlitett müvén s számos értekezésén kivül három nagymunkát irt, melyek korszakot alkottak a jogtudományban s az ujabb jogtörténelmi iskolát megalapitották. A munkák czime: Vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechswissenschaft. (Korunk hivatása a törvényhozás és jogtudomány terén. 1814.) Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter. (A római jog története a középkorban. 7 kötet 1815—1831.) System des heutigen röm. Rechts. (A jelenlegi római jog rendszere. Befejezetlen 1840—1848.) Savigny müveinek hatását az emlitett czikk következőkben foglalja össze: „Visszahelyezte a jogtudományt, mint történeti tudományt igazi hivatásába s ezzel a jogbölcseletnek is előszabta legalább működése egyik oldalát, azt, mely nélkül a feneketlenbe vagy megforditva a nyers empiriába téved. Savigny első sorban járult hozzá a mai német jogtudomány megalapitásához nemcsak azért, mert a jog nemzetiségét helyezte előtérbe, hanem mert a legélénkebben kimutatta összefüggését a német tudománynyal.“ Savigny tanainak a magyar jogtudományra is nagy hatásuk volt s van a jelen korig.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. febr. 25.

— **A királyi pár ezüst-lakadalma.** Makart atelierjében lázas tevékenység uralkodik az ezüst lakodalom alkalmára tervezett diszmeneti csoportozatok vázlatainak kivitele körül. Különösen érdekes csoportozatot fog képezni a vadászmenet, a legpontosabb történeti hűséggel az I. Miksa alatti lovagker szellemében rendezve. A menetet vadászatról visszatérőleg tervezik, élén a solymárok, a sólymokkal, és a vadászlegények szárnyas vaddal megterhelve, ezután a zsákmánynyal megrakott kocsi, s ennek két oldalán vadászok és peczérek, kopókat, vérebeket, agarakat stb. vezetve; majd a lövészek következnek ijakkal, kopjákkal stb. fegyverezve; végül a vadász urak társasága lépdel lóháton gazdag kisérettel; magától értetődik, hogy kürtösök sem fognak hiányozni. Az alsó-ausztriai vadászegylet választmánya minden lehetőt elkövet, hogy a csoportozat sikerüljön, de miután belátja, hogy egyedül nem volna képes a menetet oly gazdagon és változatosan berendezni, a mint annak, hogy impozans legyen, kiállitva lennie kell, több előkelő vadászkedvelő főurhoz fordult, kiszközlendő részükről, hogy a menet történeti hűséggel való és lehetőleg festői megvalósitására irányuló törekvéseiket tőlük telhetőleg támogassák. A felszólitás nem is volt eredménytelen, a menynyiben az illetékes körök egy ünnepély-bizottságot küldtek ki azon megbizással, hogy érintkezésbe téve magát a vadász-egylet választmányával, a menet mikénti rendezésére vonatkozó intézkedéseket mielőbb állapitsák meg.

— **A királyipár** 25 éves házassági jubileuma alkalmából az „Első magyar általános biztositó társaság“ két 10,000 frtos alapitványt tesz; az egyiket a Magyar Tudományos akadémia, a másikat a tűzeseteknél megsérült tűzőrök részére.

— **A királyipár ezüstmenyegzője** alkalmából Szerajevóban — mint onnan jelentik — egy nagy ünnepélyre tesznek előkészületeket. Az ünnepélyben a lakósság és katonaság egyaránt vennej részt. Az ezüstlakodalom emlékének megörökitésére alapitványt terveznek a tartalékosok családjai javára, Vécsey altábornagy pártfogása alatt. Az alapitvány a würtembergi herczeg nevét fogja viselni, s máris jelentékeny összegek vannak kilátásba helyezve.

— **Nagy vendége** lesz Kolozsvárnak a jövő hó elején. E hó 10-ikén ugyanis gróf Zichyvel Liszt Ferencz, a zongora-király is le fog jönni városunkba. Eddig nem tudni, ha megérjük-é a szerencsét hogy a nagy müvész is hallassa velünk, de megérkezése bizonyos és remélhetőleg dal- és zeneegyleteink fényes fogadtatást rendeznek számára.

— **Szinházunkban** nemsokára több új darabot fognak repertoirra hozni. Ilyenek lesznek: „A diplomata“, „Egy katóna története“, „Két apa“ és „Dr. Klaus“ L'Arronge Adolf kitünő 1 felvonásos vigjátéka.

— **B. Bánffi Ádám**, a fáradhatatlan müiparos, ismét egy nehány igen szép majolika-müvet készitett, melyek szintén a székesfehérvári kiállitás diszeit fogják képezni. Különösen szép közöttük egy hatalmas, mintegy méternyi hosszu domborművü tál, melynek közepén egy nagy kigyó, szélein rákok, békák, gyikok, zöld levelek között pompálkodnak. A mű valóban igen szép kivitelü s nálunk annyival nagyobb feltünést fog okozni, mert ily munkával csak az ángolok foglalkoznak.

— **Bogdani Vanda** énekesnő, kiről tegnap irtuk, hogy városunkat is fel fogja keresni, nem a szinházban fogja tartani hangversenyét, hanem valószinüleg a Redoute nagytermében.

— **Helvey Laura**, a budapesti szinház tagja, a „Magyar Polgár“ szerint vendégszerepelni fog szinpadunkon; mi ehez hozzáadhatjuk, hogy első föllépte csütörtökre (febr. 27 ére) van kitüzve „Dorá“-ban. Részünkről is örvendünk, hogy Helvey Laura kisasszonyt a kolozsvári közönségnek is lesz alkalma megismerni.

— „**A nemzetiségi** kérdés államethikai világitásban“; ez a czime egy Nagy-Szebenben csak éppen most megjelent érdekes röpiratnak. Szerzője dr. Persz Adolf jogakadémiai tanár; a röpirat, — mint a czimlapon olvashatjuk: — kritika is, nem is, dr. Meltzl Oszkárnak: „Az erdélyi szászok állása Magyarországon“ czimü röpiratára.“ Ugy hisszük, lesz még alkalmunk a röpiratra visszatérni.

— **Nagy-Disznódon** a mult csütörtökön (febr. 20.) este két zsindelyfödelü csűr ismeretlen okból tüzet kapott s leégett. A disznódi önkénytes tüzoltók ezuttal működtek először, még pedig dicséretes ügyességgel és buzgalommal.

— **Felhivás.** Bizalommal hivja fel a kolozsvári jótékony nőegylet a városi és vidéki tisztelt nőket, hogy a székesfehérvári kiállitás alkalmával a székesfehérvári rokon egylet által női iparczikkekből rendezendő együttes tárlatban szivesked jenek részt venni a női foglalkozás körébe eső különösen oly czikkel, melyek hazánk Erdély részében a női munkásság és háztartás kiváló különlegességei. A résztvenni szándékozók tisztelettel kéretnek, hogy ez iránti szándékokat a küldendő tárgy megjelölésével méltóztassanak f. évi aprilis 1 napjáig a kiküldött bizottmány elnökénél b. Bánffy Albertnénél (Kolozsvár, főtér Bánffy-ház) bejelenteni. A küldemények elszállitásáról a kolozsvári jótékony nőegylet gondoskodik. Az intéző bizottmány.

— **Kolozsvári** nemzeti szinház műsora. 1879 febr. hó 26-tól martius hó 4-ig. Szerda, 26. „Kis doktor.“ Csütörtök, 27. „Dóra“ Helvey Laura k. a. 1-ső vendégjátéka. Péntek, 28. „A pontarcy-iak.“ Szombat, mart. 1. „Methusalem“ páros bérletszünet. Vasárnap, 2. „A falu roszsza“. Hétfő, 3. „Id. Risler és ifj. Fromont“ Helvey k. a. 2-ik vendégjátéka.

— **Jótékonyság.** F. hó 7-én az oklándi posta utján t. özv. Lakatos Jánosné urnőhez a következő tartalmu levél érkezett: Mélyen tisztelt nagyságos! Kaptam 100 frt összeget s annak 1878. deczember hó 1-jétől 1879. január 23-ig kiszámitott kamatjával együtt a sz.-udvarhelyi kisdedóvoda alaptőkéjének gyarapitására mély tisztelettel megküldöm. Ez alkalommal nem mulaszthatom el azon óhajtásomnak adni kifejezést, legyen Udvarhely városának mielőbb berendezett kisdedóvodája! Ismerve ő nagyságának minden nemes ügy iránti buzgalmát, voltam bátor ezen összeget rendeltetése helyére juttatás végett kezéhez küldeni. Maradok őszinte tisztelője „egy magát megnevezni nem akaró.“ Mely összeget fennevezett urnő Solymossy Károly v. polgármester, mint a „Valéria gyermekkert“-i bizottság elnökének adott át a következő nyugta mellett. Nyugta. 101 frt 34 krokról, azaz egy száz egy forint és harmincznégy krajczárokról o. ó. mely összeget alólirt a mai napon t. özvegy Lakatos Jánosné urnőnek, az itten létesitendő „Valeria gyermekkert“ alaptőkéje gyarapitása czéljából, egy magát megnevezni nem akaró önnkelt lelkü egyéniség, az oklándi m. kir. postahivatal utján kézbesités végett küldött, eme, a mai korban nem kevésbé feltünő nemes adományt, hogy valósággal kezeimhez vettem, s egyszersmind azt az illető takarékpénztárba kellő kamatozás végett el is helyeztem, elismerem. Székely-Udvarhelyt, 1879. február hó 8-án. Solymossy Károly, a „Valéria gyermekkert“ bizottsági elnöke. Midőn ezen nemes tettek a n. é. közönség tudomására hozni kivánjuk, egyuttal nem mulaszthatjuk el azon „magát megnevezni nem akaró“ adományainak ezen uton legforróbb és legőszintébb köszönetünket nyilvánitani. Székely-Udvarhelytt, 1879. február hó. A „Valéria gyermekkert“ bizottsága.

— **A marosvásárhelyi** második nyomda kérdés a vasárnap (február 23-án) tartott róm. kath. megye gyülésen a közönségre és a kath leányiskolára is a legkedvezőbben oldatott meg. A megyegyülés egy multkori határozata ellenében, mely szerint a róm. kath. leányiskola könyvnyomdája a helyi ref. főtanodának eladassék, a vasárnapi megyegyülés Sándor Kálmán inditványára 58 szavazattal 2 ellenében határozatilag kimondta, hogy a róm. katholikus leányiskola nyomdáját nem adja el és fenn fogja tartani; annál is inkább, mert a nyomda jelenlegi szorgalmas bérlője Groisz Ottó vezetése alatt a nyomda uj lendületet nyert és keresetté vált, és ugyanezen jó nevü bérlő most is ajánlkozik 3, sőt több évre is — biztositék mellett — bérbe venni a nyomdát évenként 400 frt haszonbérért és kész az eddigi helyiség nélkül — a mit a plébános bérbe se ad ki — ennyi haszonbért adni, más helyiséget a maga költségén külön fogadván ki. A helyi ref. főtanoda ezen nyomdáért 3500 forintot igért, a mely összegnek a törvény szerint megengedett legmagasabb kamatja is 8%-el számitva 280 frt s habár a takarékpénztár ennyi kamatot se adna, mégis 120 frttal előnyösebb és többet jövedelmez a Groisz Otto ajánlata, a melynek elfogadása a szabad verseny érdekében a közönségre nézve is előnyösebb és a mely egyelőre 3 évre el is fogadtatott.

— **Égiháboru februárban.** Pár hét óta az ország minden részéből érkeznek levelek és lapok, melyek jégesőről, záporról, villámlásról, menydörgésről tesznek jelentést. Tegnapelőtt este Budapest is részesült abban a ritka tüneményben, hogy egy valóságos juliusi zivatar zudult le rá. Délután sötét felhők takarták el az eget, s ugy 5 óra körül erős dördület riasztotta meg a vasárnapi sétálók nagy tömegét, kik csodálkozva néztek fel a sötét nyári felhőkkel boritott égboltra. Az égzöngés ismétlődött, s csakhamar sűrü villámlás közt oly sebes zápor kezdett ömleni onnan felülről, hogy két percz alatt minden utcza velenczei lagunává változott. Az idő remekül utánozta egy juliusi sebes eső lefolyását; a második dördületkor ritka nagy cseppek kezdtek potyogni; most egyet villámlott, s erre megeredt a zápor és a jég. — Jég különben nem sok esett, s a mi esett is apró volt. Az eső oly hirtelen jött, hogy az utczán járó-kelőknek nem igen volt idejök elmenekülni előle; ki kint volt, menthetetlenül latyakká ázott. A zápor mintegy 10 perczig tartott, s azután csöndes esőbe ment át.

— **Somoskeőy ismét szerepel.** Olaszországban a napokban egy magyar alattvalót fogtak el, ki grófnak vallotta magát. Mint római lapok irják, a magyar elfogatása e hó 9-dikén nagy feltünést keltett San-Remóban. — A gróf már huzamosabb ideje egy feltünő szép s gazdag lady társaságában élt e helyen s igen nagy házat vitt. Elfogatása után a vasuti vonalon salon ceupét bérelt ki a maga s a rendőri kisért számára, s azon utazott Rómába. Ott nagy lármát csapott a rajta elkövetett méltatlanság miatt s elégtételt követelt. Crispi római ügyvéd volt miniszter védszárnyai alá helyezkedett. Rómában daczára a közbenjárásnak a carceri nouvo börtönbe zárták s ott őrzik, bevárandók az olasz hatóságok határozatát a kormányunk által kért kiadatása iránt. A gróf kihallgatása alkalmával Somoskeöy Victornak vallotta magát. A „gróf“ szép alak, modora valódi arisztokratára vall; beszél angolul, olaszul, franoziául, németül, spanyolul s magyarul. A lady, ki grofja után Rómába jött, kétségbe van esve. Crispivel együtt gyászruhában zokogva kérte a belügyi államtitkárt a gr. szabadon bocsátása végett, nagy caution mellett is; de a szép asszony kérelme megtagadtatott. A történet folytatását a közönség nagy érdeklődéssel várja. Olasz lapok jelentéseiből arról értesülünk, hogy Somoskeői börtönét pazar fényuyel butoroztatta, naponkint 25 frankot ad reggelire, 50 frankot ebédre, melyet egy vendéglős „házhoz“ szállittat neki. — Azt állitja, hogy ártatlan s csak könnyelmü adósságokat csinált. Az Itália szerint egymilliót ajánlott fel a szabadlábra helyezik. Ugyane lap azt irja, hogy két országgyülési képviselő 100 ezer frankot akart letenni biztositékul Somoskeőy szabadon bocsáttatásáért.

— **Roppant vihar** dühöngött vasárnap éjjel Svájcz nyugati részében, mely — mint Genfből távirják — e város környékén is tetemes károkat okozott. A genfi tón több nagy csónak tönkre ment, Saphorin mellett (Waadt) egy vasuti vonat lesiklott a sinekről, több waggon a tóba dőlt, de emberélet nem veszett el.

— **A communisták lemészárlása.** A párisi lapok Pelletan Kamil könyvére hivják fel a közfigyelmet, mely: „A központi bizottság és a commune“ czim alatt legközelebb fog megjelenni. Pelletan a „Rappel“ egyik munkatársa s a kivonatok, melyeket a lapok könyvéből hoznak, borzasztó képeket tárnak elénk a commune leveretése idejéből. — A Chatelet-szinházban összeült haditörvényszék — ugymond — fiatal katonatisztekből állott. — A szinház előtt egész nap óriási néptömeg foglalt állást. Időről-időre 15—18 főnyi csoportot kisértek ki a szinházból, melyek nemzetőrökből, polgári egyének, nők és 15—16 éves suhanczokból állottak, kiket fegyverrel kezökben fogtak el s kik ezért halálra lőnek itélve. A Loban laktanyába vitték őket, hol mindnyájukat agyonlőtték. — Ez több napon át folyt igy, a hullákat a Teur St-Jacques körül temették el a parkban ideiglenesen s később szállitották onnan el teherszekereken. Százakra megy azok száma, kik ártatlanul lövettek főbe egyik vagy másik felkelő főnök helyett. Igy Valles Gyula helyett legalább négy embert lőttek agyon. Állitólagos Billioray-k, Courbet-ek s Varlin-ek szintén halállal lakoltak, bár az illető áldozatok egész erejekből védekeztek a tévedés ellen. Az egyiket utoljára egy székhez kellett kötözni, egy Valles a végrehajtó katonatisztet torkon ragadta, egy orvosnövendék pedig szintén Valles helyett vesztőhelyre hurczolva, a porban mászva esdett kegyelemért, de hasztalan. Egy állitólagos Varlint diadallal huztak a földön lábánál fogva a Lafayette utczán végig a Montmartrera, hogy ott egy falhoz támasztva agyonlőjják.

— **Fogültetés.** A tudomány haladása nem sokára lehetővé fogja tenni, hogy a fogorvosok a beteg fogot mütermökben kireperálják, mi alatt a tulajdonos szép csendesen otthon ül. Az orvos a fogat kiemeli, haza viszi, kitisztitja, eltávolitja róla a szuvatos részt s aztán viszi viszsza a patiensnek s vissza ülteti fogát eredeti helyére. Henri de Parville természettudományi iró Magitot, Pietkievitz és Th. Dávid orvosoknak több ilyen eredeti müveletét hozza fel. Már Hippokrates tanitá azt, hogy a fog kihuzható s sikerrel ismét visszaültethető. E régi tant az amerikai sebészek ismételten megerősiték. Hunter, Cooper, Phillippean a fogakat állatok bőrébe oltották, s azok ott is tenyésztek. A gyakorlatban most kezdik e tényt kihasználni. A beteg szuvatos foggal jelentkezik az orvosnál, mely helyéből eltávolitandó. E fog a felső állkapocsban van. Ugyan e betegnek az alsó állkapocsban van egy más egészséges, de rosz helyen levő foga, a mely a mellett fölösleges is. Az orvos kihuzza mindkét fogát, a szuvatost eldobja, s az épet addig furjafaragja, mig a beteg fog helyére beleilled. Itt ezt egy kis készülékkel megerősiti s 10 nap mulva a fog gyökeret vert. A helyettesités sikerült. Dr. Pietkievicz Párisban ily módon a napokban cserélte fel egy fiatal nő két fogát. Magitot már 62 ily műtétet végzett. Mindannyiszor a beteg fogat kiemelte, otthon tetszés szerint bánt el vele, egészségessé tette s aztán ismét visszaültette. E 62 müvelet közül 57 sikerült. Dávid a maga részéről 22 esetet jelent, melyek közül csak egy nem sikerült.

— **Óriási ágyu** készült mostanában az olasz kormány rendeletére. Hossza 45 láb, sulya 2400 mázsa és 2 mázsányi nehéz loveget képes vetni. Az óriási mű Rossel tábornok felügyelete alatt a Turin melletti öntődében készült és Civitavechiába van szánva egy parti üteghez. Elszállitására külön vasuti kocsikat terveznek, miután a vasutakon szállitott legnagyobb suly ezer mázsa, tehát fele sem ez ágyu sulyának.

KÖZGAZDASÁG.

A marosvásárhelyi takarék-pénztár részvény-társulat X-ik évi zárszámadásainak kimutatása.

Pénztári forgalom 1878. január 1-től december 31-ig. Bevétel: pénztármaradvány 1878. deczember 31-én 29663 frt 42 kr, takarékpénztári betétek 903 tételben 202,790 frt 7 kr. visszafizetett váltók 1,956,058 frt 94 kr, visszafizetett előlegek 1554 frt, visszafizetett zálogok 1674 frt, befizetett kamatok 39,584 frt 81 kr, befizetett különféle illetékek 39,584 frt 81 kr, részvény átirási dij 64 frt, megtéritett kezelési költség 1072 frt 3 kr. késedelmi kamat 586 frt 22 kr, felvetz kölcsön-kamatból 2279 frt 72 kr, értékpapirok kamatja 477 frt 51 kr, jutalék 2 frt 74 kr, visszleszámitolt váltók 686,380 frt, összesen 2.961,772 frt 27 kr. — Kiadás: betétek visszafizetve 972 tétel 216,526 frt 6 kr. betétek folyó kamatja 1950 frt 68 kr, leszámitolt váltók 2.003.927 frt 81 kr, előlegek értékpapirokra 654 frt, zálogkölcsönök 982 frt, kezelési költség 1318 frt 29 kr, kifizetett osztalék összesen 14,328 frt, tisztviselők fizetése 3400 frt, felvett kölcsönök kamatja 15,679 frt 9 kr. igazgatók, napibiztosok, szigorló- és felügyelő-bizottsági tagok tiszteletdijai 6098 frt 6 kr, jövedelmi-adó és illetékek 3586 frt 19 kr, házbér 622 frt, jutalmazások 850 frt, jótékonyczélu adakozás 39 frt 60 kr, kamat, illeték visszafizetve 39 frt 60 kr, perköltség 150 frt, visszleszámitolt váltók 670,090 frt, pénztár maradvány 1878. deczember 31-én 21,464 frt 16 kr. Főösszeg: 2,961,772 frt 27 kr.

Z. Knöpfler Vilmos, igazgató. Csiki Károly, igazgató.
Watervliet Károly, könyvvezető. Almási Domokos, pénztárnok.

Nyereség-veszteség-számla.

Jövedelem: befizetett kamatok 38,733 frt 78 kr. befizetett különféle illetékek 39,658 frt 14 kr, késedelmi kamat 586 frt 22 kr, értékpapir kamat 477 frt 51 kr, részvényátiratási dijak 64 frt, jutalék 2 frt 74 kr, összesen 79,522 frt 39 kr.

Költség: Betétek után tőkésitett és folyó kamatok 24,662 frt 11 kr, alapitási költségből évi levonás 60 frt, berendezési levonás 145 frt, házbér 622 frt, felvett kölcsönök kamatja 13,511 frt 60 frt, jövedelmi-adó és illetékrk 3586 frt 19 kr, értékpapirok árcsökkenése 89 frt 59 kr, kezelési költség 246 frt 26 kr, tisztviselők fizetése 3400 frt, napibiztosok és szigorlók tiszteletdija 909 frt, felügyelő-bizottság tiszteletdija 600 frt, leirás leszámitolt váltókból 2850 frt, tartalékalaphoz 3646 frt 85 kr, nyugdijalaphoz 628 frt 29 kr, igazgatóság tiszteletdija 1878-ra 4913 frt 10 kr, 1878-ik évi nyeremény osztalék számlára 19,652 frt 40 kr, összesen 79,522 frt 39 kr.

Vagyon-mérleg-számla.

Vagyon: pénzkészlet 1878. deczember 31-én 21,464 frt 16 kr, váltó tárcza 667,698 frt 78 kr, előleg értékpapirokra 1375 frt. zálogok 4720 frt alapitási kölfségek 240 frt, berendezési költségek 1305 frt, házbér előre fizetve 203 frt, értékpapirok tőzsdei értéke 7698 frt 29 kr, előleg ügy védnél 551 frt. előleg ingatlanra 371 frt 70 kr, előre fizetett kamat 2168 frt 77 kr, hitelolvadékok 4000 frt, kamat és illeték hátralékok 576 frt, összesen 712,371 frt 70 kr.

Teher: részvény alaptőke 60,000 frt, betétek és tőkésitett kamatok 404,149 frt 89 kr, tartalékalap 22.716 frt 72 kr, nyugdijalap 3738 frt 78 kr, a jövő évre előre bévett kamat 5741 frt 78 kr, viszleszámitolt váltók 175,590 frt, igazgatóság tiszteletdija 1878-ra 4913 frt 10 kr, fel nem vett osztalék 428 frt, előbbi évekről fennhagyott nyeremény 15,441 frt 3 kr, 1878-ik évi nyeremény osztalék számlára 19,652 frt 40 kr, összesen 712,371 frt 70 kr.

Maros-Vásárhelytt, 1878. decz. 31-én.

Z. Knöpfler Vilmos, igazgató. Csiki Károly, igazgató.
Watervliet Károly, könyvvezető.

Ezen forgalmi nyereség-, veszteség- és vagyon-mérleg számlákat a fő- és segédkönyvekkel összehasonlitottuk és mindenekben helyesnek és megegyezőnek találtuk. Maros-Vásárhelytt, 1879. február 14-én.

A felügyelő-bizottság:
Ajtai Mihály, elnök.
Bihari Sándor. Ifj. Fogarasi Dömé.
Stepháni Demeter. Fenyő István.

Igazgatósági ajánlat.

Az 1878. évi zárszámadásban kimutatott tiszta nyereményből 24%, azaz részvényenkért 12 frt osztalék kiadását ajánlja.

Maros-Vásárhelytt, 1879. február 14-én.

A „Marosvásárhelyi Takarékpénztár (részvény-társulat“) igazgatósága.

Z. Knöpfler Vilmos, igazgató. Csiki Károly, igazgató.

A marosvásárhelyi takarék-pénztár igazgatóságának fennti ajánlatát, melyszerint ezen zárszámadásban kimutatott 19652 frt 40 kr tiszta nyereményből 24%, azaz részvényenként 12 frt kiosztassék: a felügyelő-bizottság magáévá teszi és a közgyülésnek ajánlja.

Maros-Vásárhelytt, 1879. február 14-én,

Ajtai Mihály, Bihari Sándor, ifj. Fogarasi Dömé, Stepháni Demeter, Fenyő István.

A mai napon 1879. február 24-én tartott 10 ik közgyülésen e mérleg örvendetes tudomásul vétetett és az igazgatóság által ajánlott 24% nyeremény osztalék, 50 forintos részvény után 12 forint kiadása elhatároztatott.

A közgyülés még folyamatban lévén, lefolyásáról csak közelebbről emlékezhetik meg a rendes levelező: Argus.

NEMZETI SZINHÁZ.
Bérlet 131-ik sz.

Kolozsvárt, szerdán február 26. 1879.

A KIS DOCTOR.
(„Doctor piccolo.“
A PALERMOI BANDITA.
Operette 3 felv. Irták: Chivot és Duru. Zenéjét: Lecocq Charles. Rendező: Szilágyi.
Kezdete pontban 7 órakor.

A „KELET“ magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** febr. 25. 10 ó. 40 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra febr. 25. 11 ó. 5 p. d. e.

Novi Bazárra nézve a porta és monarchiánk közt semmi közeledés nincs. A porta ragaszkodik Boszniára nézve a souveränitási jogaihoz.

A Kelet-ruméliai küldöttségnek kijelenté az angol biztos, hogy nyugodjanak meg a berlini határozatban, a hatalmak jóakarattal viseltetnek irántuk.

Beszélik, hogy a ruméliaiak concessiókat várhatnak. Anglia Oroszországgal erre nézve alkuszik. A rumeliaiak csilapodnak.

Dondukoffot a bolgárok megválasztják, ez azonban leköszön, kijelentvén, hogy nem szabad elfogadnia. Azután választják Battenberget.

Gorcsakoff kijelenté Ghykának, hogy Arab Tabiát vissza nem adja. Németország akarja, hogy visszaadassék, ha Silistria lerontatott.

Érték- és váltófolyam.

1879. február 24.

Magyar aranyjáradék	84.70.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	—.—.
„ „ „ 2 „	118.—.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	76.—.
„ „ állami kötvény 1876 év	66.50.
„ vasuti kölcsön	102.30.
„ földtehermentesitési kötvény	81.—.
temesi „ „	76.50.
erdélyi „ „	76.75.
horv. slavon „ „	85.75.
magy. szőlődézma váltság „	82.75.
Oszt. egységes államadósság papirban	63.45.
„ „ „ ezüstben	64.40.
„ aranyjáradék	75.90.
1860. államsorsjegy	115.40.
Oszt. nemzeti bank részvény	791.—.
„ hitelrészvény	230.40.
magyar. hitelbank	224.75.
Ezüst	—.—.
Cs. k. arany	5.48—.
Napoleond'or	9.28½.
Német birod. mark	57.30.
London	116.55.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: Békésy Károly.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(215—5) (206—300)

Elsinger M. J.
Bécs, Neubau 2. Zollergasse,

Védjegyével — Ajánljuk — védve

Elsinger M. J. és fiai
Bécs, Neubau, Zollergasse 2

csász. kir. hadügyministerium, ő felsége haditengerésze és számos jótékony intézet sat. szállitói
csász. királyi szabadalmazott gyárának
legjobb és legajánlatraméltóbb

eső köpönyeit,
kocsitakaró ponyváit, ágybetéteit, sátorkelméit.

eső köpönye, kocsitakarók, ágybetétek, sátorkelmék

---

(73) (5—6)

Gyümölcsfa- és venyige-eladás.

A **zámi** jószágigazgatóságnál — az első erdélyi vaspálya állomása — a tavaszi hónapokban minden fajta **gyümölcsfa, diszcsalit**, a legnemesebb fajtáju **szőlővenyigék**, s más **műnövények** eladásra készletben vannak.

Részletes árjegyzékek kivánatra bérmentesen küldetnek meg.

Az emberi nem százezerei köszönhetik szép hajukat
az egyes-egyedül létező
legjobb és legbiztosabb

hajnövesztőszernek.

Nincs már jobb valami

a haj elömozditására

növésének és fentartására,

mint a világ minden részében oly ismeretes s hiressó lett, az orvosi kar által megvizsgált, a legfényesebb és legcsodálatosabb sikerrel koronázott és **ő cs. kir. apostoli Felsége I. Ferencz József** Magyarország és Csehország királya s ausztriai császár stb. által 1865. évi nov. 18-dikán **15,810—1892.** sz. alatt az összes ausztriai birodalomra s az összes magyar koronaországokra nézve császári királyi kizárólagos szabadalommal kitüntetett

Reseda-göndöritő-hajkenőcs

melynek szabályszerü használatánál a fejtető legkopaszabb helyei is teljhajzatuakká lesznek, s szürke s vörös hajzat sötétszinüvé válik, csodálatos módon erösiti a hajtalajt, mindennemü korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolit, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra meggátolja, s a hajnak természetes fényt ád és **hullámszerüvé** képezi és a legkésőbb korig megőrzi az öszülestől.

Rendkivül kellemes illata és pompás kiállitása által azonkivül még fődiszét is képezi a legfinomabb pipere asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasitással (hét nyelven) **1** frt **50** kr. postán küldve **1** frt **60** kr.

Ismét eladók illő elengedésben részesülnek.

Gyár és főközponti szállitási raktár nagyban és kicsinyben
POLT KÁROLY
illatszerész és több cs. kir. szab. tulajdonosnál
Bécsben, József város, piaristautcza, **14** szám saját házában, a hova minden irásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beküldése, vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesittetnek.

Főraktár: **Kolozsvártt** egyedül **Wolff János** gyógyszertárában.

NB. Valamint minden kitünő gyártmánynál, ugy már ennél is utánzások és hamisitások kisértetnek meg, s ez okból kéretik mindenki, hogy vásárlás végett egyedül a fentebbi raktárhoz forduljon s Polt Károly bécsi reseda-göndöritő-kenőcsét világosan megismerje, figyeljen a fentebbi védjegyre. (412—18) (12—20)

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemü és vászon-raktára
KOLOZSVÁRT,
(bel-középutcza, kisegitő alatt.)

Külföldi nagy kereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek **kezesség mellett,** legjutányosabb áron valódi árukkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, creton és madepolan szövetből, sima himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól, 3 frt 50 krig.
Férfi szines ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különbözö mintára, jó szintartó 70 krtól, 2 frt 60-ig.
Szines és fehér gyapjú alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig.
Férfi alsó-nadrágok (gatyák) mindennemü szabású, legjobb len és pamut vászonból 70 krtól, 2 frt 50-ig.
Férfi legújabb gallérok és **kézelők** 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.
Férfi szines-szél ü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól, 7 frtig.
Valódi len fehér-zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 rrtig. (387—8) (37—*)
Női-ingek len és pamut vászonból, sima himzet vagy redős, 1 frtól, 5 frtig.
Női háló rekliek, 1 frtól, 5 frtig, fökötők len és chiffon vászonból 40 krtól 80-ig.
Női alsó-szoknyák és **nadrágok** 90 krtól, 7 frtig.
Női piquet reklik, nadrágok és **szoknyák,** 1 frt 50 krtól 5 frtig.
Függöny neczek. gyapju és pamut takarók, paplanok, madráczok mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.
Legujabb szerkezetü **esőernyők,** 1 frt 40-töl 15 frtig.
Fehér és szines **harisnyák,** gyapjú, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól, 1 frt 50-ig.
Legujabb **nyakkendők, posztó, szarvasbőr és glacé kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok sat,** legjutányosabb árban.

Fehér és szines-asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán,
szines ingszövetek
1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 1.55 és 170 centiméter széles, 22 krtól 70 krig,
sima, himzett és redős
len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig.

Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötö, varró, himzö-pamutok és czérnák, ujjon szülöttek részére fökötők, téklik és takarók sat.

Továbbá elvállalnk kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünö szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza papir szeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelőségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő az érte fizetett összeget vissza szolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbra is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgája:
Sárga Kristóf.

Steirischer Kräutersaft für Brustleidende
Stájer fűnedv mellbetegek számára.
!!! Óvás annak hamisitásától !!!

Több mint 30 év óta egyetlen és legjelesebb gyógyszer a gége és a lélegzési szervek minden bajai ellen; n. m. köhögés, hurut, rekedtség, torok- és mellfájás sat.

A stájer fűnedv palaczkaiba e szavak: „Apotheke zum Hirschen in Graz" és „J. B." jegy van benyomva, ezenkivül a rajtjegyen a termelő J. Purgleitner, gyógyszertár-z aláirása kék szalagon olvasható.

Ovunk szamos utánzatól és hamisitástól s kérjük n. t. cz. kuárlókat, hogy csak azon palaczkokat tekintsék valódiaknak, melyek a fennebbi ismertető jelekkel eláttvák.

Egy palaczk ára 88 kr. o. ért.

Fő-syállitóraktár: Purgleitner J. gyógyszertára (2—32) Grázban.

Főraktár: Nagyrországra nézve Adrák János gyógyszerésznél Budapesten.
Raktárak Kolozsvártt Dietrich Samu és Gergely Ferencz uraknál.
N.-Szebenben: Thaslmayer H., Morscher W. F.-nél.
Brassóban: Jekelius gyógyszerésznél.
Marosvásárhelyt: Dr. Emich. Csutak testvéreknél.
S.-Szent-Györgyön: Benkö testvéreknél.
Kézdi-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél.
Marosvásárhelyt: Fogarasi Demeternél.
Beszterczén: Neip Frigyesnél.

Legujabb könyvek.

Stein János

könyv- és zeneműkereskedésében **Kolozsvárt**
kaphatók következő épen most megjelent
legujabb művek.

A magyar emigrátio a keleten.
Irta VERESS SÁNDOR, mérnök. Két kötet. Ára 3 frt 50 kr.

Államintézményeink és a kor igényei.
Irta SCHWARCZ GYULA. Ára 6 frt.

Béla futása
Hősköltemény XV énekben. Irta Dr. SZABÓ DÁVID.
Ára 2 frt.

Utmutatás a tápszerek, edények, szövetek és egyéb **háziczikkek orvosrendőri vizsgálatára,**
Orvosok, gyógyszerészek és rendőri közegek számára irta GALLIK GÉZA.
Ára 1 frt 80 kr.

Baka levelek a boszniai hadjáratból.
Irta SASVÁRI ARMIN, Mollináry baka.
Ára 60 kr.

Shakespeare jellemképei.
Ujabb tanulmányok. Irta BRANKOVICS GYÖRGY. Ára 2 frt 40 kr.

Politikai tűkördarabok.
Irta ZSOMBOR. Ára 1 frt.

Trévannes Jakab.
Franczia regény. Irta VINCENT JAKAB. Ára 80 kr.

Jön a rozson át.
Regény. Irta MATHERS B. HELÉN. Angolból forditotta Zichy Camilla. Három kötet. Ára 2 frt 40 kr.

Az erdélyi nemes fém-bányászat jelene s jövője.
Irta LUKÁCS LÁSZLÓ. Ára 60 kr.

Legujabb zeneművek.

Épen most jelent meg és kiváltképen

Stein János

könyv- és zeneműkereskedésében
Kolozsvárt kapható:

Négy kedvelt népdal.

1. Ritka, ritka, ritka búza.
2. Minden este furulyázok sokáig.
   (Sarkon van a Buza János korcsmája).
3. Békot vertem.
   (Temetőben láttalak meg).
4. Sötét az éj.

Énekhangra zongora kisérettel alkalmazta HUBER SÁNDOR.
Ára 80 kr.

Jogász (Softa) négyes.

Zongorára szerzé ELLENBOGEN ADOLF. Ára 60 kr.

Első ábránd magyar dalok felett.
1. Repülj fecském ablakára.
2. Ezt a kerek erdőt járom én.

Zongora kisérettel hegedüre szerzé HUBER KÁROLY.
Ára 1 frt 50 kr.

Második ábránd magyar dalok felett.
1. Befutta az utat a hó.
2. Hej be szennyes ez a maga kendője.
3. Sötét az éj, messze van még a reggel.
4. Szőke legény piros barna leány.

Zongora kisérettel hegedüre szerzé HUBER KÁROLY.
Ára 1 frt 50 kr.

Harmadik ábránd magyar dalok felett.
1. Lehullott a rezgő nyárfa aranyszinü levele.
2. Búra, búra bubánatra születtem.
3. Fáj a szivem, fáj a lelkem.

Zongora kisérettel hegedüre szerzé HUBER KÁROLY.
Ára 1 frt 50 kr.

Ugyancsak

STEIN JÁNOS

könyv- és zeneműkereskedésében
Kolozsvárt
következő legujabban megjelent egyházi művek kaphatók:

A szatmári reform. egyházmegye története.
Irta KISS KÁLMÁN.
Nagy 8-adrét 904 lap. Ára 5 forint.

Halotti imádságok.
Háznál, templomban, sirnál.
Mellékletül rövid gyász beszédek.
Irta CZELDER MÁRTON. Kemény kötésben. Ára 3 frt.

Egyházi szónoklattan.
Tekintettel a magyar egyházi — beszéd irodalomra.
Tanitványai számára való olvasmányúl.
Irta MITROVICS GYULA.
Kiadták a sáros-pataki vallás- és egyháztudományi szak hallgatói.
Ára 2 forint.

Következő uj és kedvelt operettek és tánczok

kaphatók Kolozsvárt csupán

Stein Jànos

ZENEMŰKERESKEDÉSEBEN

Methusalem herczeg.	Strauss Jánostól. Teljes operette-kivonat zongorára	2 frt 70 kr.
Methusalem herczeg.	Ó schöner Mai! Keringő zongorára	1 frt — kr.
Methusalem herczeg.	Négyes	60 kr.
Methusalem herczeg.	Tipferl polka française	60 kr.
Methusalem herczeg.	Banditen Galopp. Gyors polka	60 kr.
Methusalem herczeg.	Egyveleg. I. füzet	1 frt 50 kr.
Methusalem herczeg.	Egyveleg. II. füzet	1 frt 80 kr.
Blinde Kuh.	Legujabb operette Strauss Jánostól. Egyveleg. I. füzet	1 frt 50 kr.
Blinde Kuh.	Egyveleg. II. füzet	1 frt 50 kr.
Blinde Kuh.	Kennst Du mich? Keringő	1 frt — kr.
Der Teufel auf Erden.	Legujabb operette Suppé F.-töl. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.
Kapitány kisasszony.	Operette Genée Richardtól. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.
Fatinicza.	Operette Suppé F.-töl. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.
Fledermaus.	(Denevér.) Operette. Strauss Jánostól. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.
Cagliostro in Wien.	Operette Strauss Jánostól. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.
Der Carneval in Rom.	(Romai Carneval.) Operette. Strauss Jánostól. Teljes zongora kivonat	2 frt 70 kr.

Operett-Album. A legujabb és legkedveltebb operettek egyveleg-gyüjteménye, könnyü modorban zongorára. I. kötet. Tartalma: Fledermaus (Denevér) Strausstól. Fatinitza Suppétől. Cagliostro Strausstól. Carneval in Rom. Strausstól. Flotte Burschen (Pajkos diákok) Suppétől. Indigo Strausstól. . . **Ára 1 frt 80 kr.**

Operett-Album. II. kötet. Tartalma: Prinz Methusalem Strausstól. Die schöne Galathea Suppétől. Die letzten Mohikaner, Genéetől. Der Teufel auf Erden Suppétől. Der Seekadet Genéetől. Leichte Cavallerie Suppétől. . . **Ára 1 frt 80 kr.**

A Methusalem herczegből. négyes, keringő és polka **egy hegedüre külön** is kapható.

Stein János
zeneműkereskedése
Kolozsvárt.

A legujabb zeneművek jegyzékét kivánatra ingyen és bérmentve küldöm.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdájánál az ev ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.